

16. Choroby bydła

Choroba jest to zachwianie równowagi w czynnościach życiowych organizmu, spowodowane przez jakikolwiek czynnik chorobotwórczy wywołujący reakcje szkodliwe. **Obserwując zachowanie zwierząt, możemy spostrzec objawy wskazujące na zachorowanie zwierzęcia, np. brak apetytu, trudności w poruszaniu się, apatię i inne.**

16.1. Choroby cieląt

W czasie wychowu cielęta narażone są głównie na schorzenia przewodu pokarmowego (biegunki pokarmowe i zakaźne – spowodowane bakteriami, wirusami) i układu oddechowego (zapalenia płuc).

Przyczyną występowania **biegunek pokarmowych** u cieląt jest nieprzestrzeganie zasad prawidłowego karmienia. Zdarza się bowiem, iż cielęta otrzymują siarę czy mleko w niezbyt czystych naczyniach lub że temperatura podawanego pójła jest nieodpowiednia. Nieprzestrzeganie prawidłowych dawek oraz nagła zmiana jednej paszy na drugą również mogą doprowadzić do biegunki. Na tę chorobę narażone są w większym stopniu cielęta, którym nie podano dostatecznie dużo siary w pierwszych 36 godzinach po urodzeniu, oraz te, które nie mają dobrze wykształconych nabłonków jelitowych wskutek małej ilości karotenów w paszy podawanej matce cielęcica.

Zwierzęta chore są osowiałe, ich kał ma zmienioną barwę, konsystencję i zapach. W przypadku wystąpienia biegunki należy przerwać podawanie mleka lub preparatu mlekozastępczego, a podawać 0,9-procentowy roztwór soli kuchennej. Można stosować rozgotowane siemię lniane, które jest paszą dietetyczną (można je stosować także zapobiegawczo, zastępując nim np. połowę porcji mleka w jednym odpasie), napar rumianku lub odwar kory dębu. Cielęta cierpiące na biegunkę powinny być leczone przez lekarza weterynarii. Zwierzęta osłabione tą chorobą, przebywając w pomieszczeniach, w których panują złe warunki zoohigieniczne, mogą zachorować na **zapalenie płuc**. Niebezpieczne są także przeciągi, dlatego okna w cielętniku powinny być otwarte po jednej stronie. Chore cielęta mają śluzowo-ropny wyciek z nosa, suchą i ciepłą śluzawicę, podwyższoną temperaturę, przyspieszony oddech oraz kaszel, są smutne, bez apetytu. Zapalenie płuc wywołują wirusy bądź bakterie. Cielęta chore należy izolować oraz wezwać lekarza weterynarii.

Biegunki i zapalenie płuc są częstą przyczyną padnięć cieląt. Biegunki atakują cielęta najmłodsze, a zapalenie płuc – osobniki do 3. tygodnia życia.

Nowo zakupione cielęta powinniśmy odizolować, gdyż w razie utajonej choroby mogłyby zarazić się wszystkie cielęta w naszym gospodarstwie. Ponadto, **aby zmniejszyć śmiertelność cieląt**, która może w drastycznych przypadkach wynosić do 10% (w okresie całego wychowu), **należy pamiętać o krytycznych momentach w wychowie:**

- ✓ pierwsze 2 dni, kiedy cielę powinno pobrać dużo siary;
- ✓ okres około 3 tygodni życia, kiedy cielę nabywa tzw. odporności czynnej;
- ✓ transport wpływa stresująco na zwierzęta i przyczynia się do osłabienia odporności organizmu na choroby.

Zapobieganie chorobom polega na przestrzeganiu wszelkich zasad związanych z żywieniem, utrzymaniem cieląt oraz przeprowadzaniem szczepień.

16.2. Choroby krów mlecznych

U krów występują najczęściej choroby spowodowane nieprawidłowym żywieniem, a także choroby wymion i schorzenia racic (kulawizny – wspomniane przy korekcji racic). Wśród schorzeń niezakaźnych bydła czołową pozycję zajmują **choroby układu trawiennego**. Przyczyną występowania tych chorób są błędy popełniane przy żywieniu, takie jak:

- błędy w przygotowaniu pasz,
- błędy w układaniu dawki pokarmowej (niezbilansowanie energii, białka czy składników mineralnych),
- błędy w technice skarmiania (kolejność, częstotliwość podawanych pasz).

Pierwszą odpowiedzią organizmu zwierzęcego na nieodpowiednie żywienie jest zespół zaburzeń zwanych niestrawnością. Główne objawy niestrawności to osłabiony apetyt, osowiałość, hipotonia (zmniejszenie ruchów żwacza) i przepełnienie żwacza, czasem biegunki, a także nieuzasadniony spadek wydajności, w tym obniżanie się procentowej zawartości tłuszczu w mleku. Istnieje wiele niestrawności określanymi mianem niestrawności klinicznych, np. kwasica żwacza, zasadowica żwacza, wzdęcia.

KWASICA ŻWACZA

Spowodowana jest obniżeniem się poziomu pH treści żwacza poniżej 4,2. Zwiększenie kwasowości w żwaczu występuje po spożyciu dużej ilości łatwostrawnych węglowodanów (np. przy skarmianiu dużej ilości sruły zbożowej).

Przyczyną kwasicy mogą być również pasze treściwe, które nie były wprowadzane przed wycieleniem i w żwaczu nie zdążyły wytworzyć się brodawki. Skarmianie pasz